

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ПОТРЕБУЄ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Аналізуються окремі норми Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року. Проведено історико-правовий аналіз розвитку окремих процесуальних норм. Виділено проблемні аспекти положень чинного КПК України, а також запропоновані оптимальні шляхи їх розв'язання. Пропонуються зміни та доповнення до чинного Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: Кримінальний процесуальний кодекс України, кримінальне провадження, протокол, захист прав і свобод учасників кримінального провадження, процесуальні дії, правове регулювання кримінального провадження.

Постановка проблеми. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (далі – КПК України від 13.04.2012 року) [1], який набув чинності 20 листопада 2012 року, став новою сходинкою, яка відділила нас від минулого та наблизилася до Європейського майбутнього. Безперечно, нове важко сприймається, особливо коли нове абсолютно все, а не лише окремі норми, що має місце під час унесення змін до законодавчих актів. КПК України від 13.04.2012 року поставив країну в нові умови, потребує переорієнтації роботи правоохоронних органів, зміни у підходах не лише до процесуальної діяльності під час кримінального провадження, а й до зміни у світоглядних орієнтирах. Особливо гостро це відображається, коли відсутня юридична практика, загальноприйняті тлумачення, процесуальні форми тощо.

Ступінь наукової розробки проблеми. Дослідженню та аналізу вказаних питань, пов'язаних із підготовкою та введенням норм Кримінального процесуального кодексу України, присвятили свої наукові публікації такі відомі вітчизняні фахівці, як Ю.Аленін [12; 13], Ю.Грошевий [7], В.Зеле-нецький [10; 11], Л.Лобойко [6; 14; 17], Є.Лук'янчиков [15; 16], В.Малярєнко [5], В.Нор [8; 9] та інші. Однак більшість із них зосереджується на загальних питаннях, політико-правових ідеалах, пов'язаних із прийняттям нового КПК України від 13.04.2012 року, разом з тим більшість проблемних питань залишається поза їх прискіпливою увагою. Відомо, що для процесу, який пов'язаний із перспективами застосування заходів примусу, що обмежують права, свободи та інтереси особистості чи можуть позбавити людину гарантованих їй прав, свобод та інтересів, незначних речей існувати не може.

Виходячи з цього, **метою** нашої статті є дослідження окремих норм Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року, застосування яких наштовхується на ряд

проблемних питань, що може призвести до порушень прав, свобод та інтересів сторін і учасників кримінального провадження, або призвести до дисбалансу прав і обов'язків сторін кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо деякі з них. Перше, з чим зустрічаємося, ознайомившись із КПК України від 13.04.2012 року, – це поняття кримінальне правопорушення. На нашу думку, це поняття є складовим елементом саме норм кримінального матеріального права. Однак до прийняття КПК України від 13.04.2012 року таке поняття не використовувалося законодавцем. Ототожнення суспільно небезпечного діяння відбувалося винятково зі злочином, яке (діяння) передбачене нормами Кримінального кодексу України. Поняття «кримінальне правопорушення» використовується винятково у нормах КПК України від 13.04.2012 року, тому вважаємо за доречне розкрити його суть, оскільки, як убачається зі змісту Кримінального процесуального кодексу України, цим поняттям охоплено поняття «злочин» і поняття «кримінальний проступок» (до речі, останнє до сих пір законодавчо не врегульовано).

Так, КПК України від 13.04.2012 року запровадив таке поняття, як заходи забезпечення кримінального провадження, чого не було у Кримінально-процесуальному кодексі України від 28 грудня 1960 року (далі КПК України від 28.12.1960 року) [2]. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження, зазначається у ч. 1 ст. 131 КПК України від 13.04.2012 року. Та чи можна це розцінювати як абсолютну новизну законодавства України? Очевидно, ні, оскільки, проаналізувавши норми Кодексу України про адміністративні правопорушення, побачимо, що питанню заходів забезпечення провадження присвячено главу 20 «Заходи забезпечення провадження у справах про адміністратив-

не правопорушення», яка охоплює 11 статей. До таких заходів КУпАП відніс адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, ліцензійної картки на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відусунення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами й огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, які знижують їх увагу та швидкість реакції. Зазначені заходи застосовуються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, установлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу обов'язкове, забезпечення своєчасного та правильного розгляду справ і виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення. Мета ж заходів забезпечення кримінального провадження – це дієвість цього провадження. На наш погляд, доречно зазначити, що метою застосування заходів забезпечення кримінального провадження було б швидке, повне та неупереджене розслідування і судовий розгляд кримінальних правопорушень, а також реалізація інших завдань кримінального провадження відповідно до загальних засад такого провадження. Приводом для суперечки є віднесення до заходів забезпечення кримінального провадження накладення грошового стягнення.

Справа у тім, що п. 2 ч. 2 ст. 131 та глава 12 «Накладення грошового стягнення» (ст.ст. 144-146) КПК України від 13.03.2012 року фактично запроваджують новий вид відповідальності – кримінально-процесуальний. Так, ст. 139 КПК України від 13.04.2012 року встановлює кримінально-процесуальну відповідальність за неприбуття на виклик підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого, цивільного відповідача. До речі, у нормі цієї статті лише між іншим зазначається «зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом». Виходить, що особі навіть не обов'язково знати про її виклик, головне, що вона не з'явилася. А коли в особи не було можливості повідомити про неявку (її позбавили волі (законно чи незаконно), вона тяжко захворіла, перебуває у відрядженні, звідки просто неможливо встановити зв'язок з органом досудового розслідування. Крім того, не зазначено, як по-

винна особа повідомити про поважні причини свого неприбуття (письмово, що хоч якось можна підтвердити, чи досить усного повідомлення, що ніяк неможливо підтвердити стороні, яка не прибула). Ч. 2 ст. 179 КПК України від 13.04.2012 року зазначає, що підозрюваному, обвинуваченому письмово під розпис повідомляються покладені на нього обов'язки та роз'яснюється, що в разі їх невиконання до нього може бути вжитий більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення в розмірі від 0,25 розміру мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати. Це взагалі створює умови подвійної відповідальності – накладення за одне діяння двох видів стягнень (при цьому жодного з них основного та жодного – додаткового). Ч. 5 ст. 180 КПК України від 13.04.2012 року вказує, що у разі невиконання поручителем взятих на себе зобов'язань на нього накладається грошове стягнення. Ст. 323 КПК України від 13.04.2012 року містить норму, яка визначає: «Якщо обвинувачений, до якого не вжито запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, не прибув за викликом у судові засідання, суд відкладає судовий розгляд, призначає дату нового засідання і вживає заходів до забезпечення його прибуття до суду. Суд також має право постановити ухвалу про привід обвинуваченого та/або ухвалу про накладення на нього грошового стягнення в порядку, передбаченому [главами 11 та 12](#) цього Кодексу». Разом з цим не можемо залишити осторонь те, що глава 11 регламентує порядок виклику слідчим, прокурором, а також судовий виклик і привід, тоді як глава 12 КПК України від 13.04.2012 року містить лише загальні положення про порядок накладення грошового стягнення, тоді як його розміри чомусь розробниками пропущені. Аналогічна й норма ст. 325 КПК України від 13.04.2012 року, де зазначається, що суд має право накласти грошове стягнення на потерпілого у випадках та порядку, передбачених [главою 12](#) цього Кодексу.

Отже, підсумувавши сказане, зазначимо, що: по-перше, доречним внесення до норм КПК України від 13.04.2012 року такого поняття, як заходи забезпечення кримінального провадження; однак останні потрібно істотно доопрацювати, зокрема: 1) внести зміни до глави 12, де ст. 144 КПК України від 13.04.2012 року доповнити банкетною нормою про те, що грошові стягнення накладаються у розмірах, передбачених ст.ст. 139 та 180 КПК України; 2) виходячи з принципу рівності процесуальних прав сторін, у криміна-

льному провадженні необхідно передбачити відповідні умови застосування заходів забезпечення кримінального провадження й до сторони обвинувачення (коли орган досудового слідства чи прокурор ухиляється від проведення слідчих (розшукових) дій, які ініціюються стороною захисту; порушують часові межі проведення слідчих (розшукових) дій, здійснюючи їх у час, коли відповідні органи досудового слідства не працюють; вчиняють такі дії у час, який істотно порушує права інших учасників таких слідчих дій (у робочий час, коли учасники слідчих дій змушені відлучатися від роботи. В умовах, коли такі особи працюють на приватних підприємствах, це може призвести до того, що такі працівники можуть бути звільнені, тощо).

Крім того, такий засіб забезпечення кримінального провадження як тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом. Треба передбачити норму, яка містила б виняток з цього правила. Наприклад, такий засіб забезпечення кримінального провадження не застосовується у разі, коли він є єдиним джерелом існування особи та його родини. Наприклад, у фізичної особи вилучають свідоцтво на право заняття підприємницькою діяльністю. Сім'я втрачає джерело прибутків та існування. Натепер це мільйони громадян, які є фізичними особами – підприємцями, а разом з їх сім'ями – де вже десятки мільйонів (майже чверть населення країни опиняється під загрозою бути позбавлена законного джерела прибутків).

Наступний засіб забезпечення кримінального провадження – це тимчасовий доступ до речей і документів. За своєю суттю та природою він аналогічний такій слідчій дії за КПК України від 28.12.1960 року, як виїмка. Однак ст. 165 КПК України від 13.04.2012 року, яка передбачає виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів, не передбачає складання процесуальних документів. Згідно до ст. 186 КПК України від 28.12.1960 року про проведення виїмки документів склалися відповідні протоколи виїмки. Згідно зі ст. 104 КПК України від 13.04.2012 року у випадках, передбачених цим Кодексом, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі. Ст. 165 КПК України від 13.04.2012 року не містить такої норми. Отже, протокол не складається під час учинення таких дій, як виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів. Згідно із ч. 3 ст. 165 КПК України від 13.04.2012 року, особа, яка пред'являє ухвалу, складає опис речей і документів. Також згідно зі ст. 107 КПК України від

13.04.2012 року, рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію. Отже, ухвалу про застосування таких технічних засобів приймає слідчий або особа, яка проводить процесуальну дію. У даному випадку цікаве застосування аудіозапису під час проведення вилучення речей і документів у ході виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів.

А що таке опис речей у цьому випадку? Це звичайний папірець, який у розумінні ст. 103 КПК України від 13.04.2012 року не є формою фіксування процесуальних дій під час кримінального провадження. Отже, скажімо, суб'єкт господарювання (як свідчить практика, саме щодо таких суб'єктів виноситимуться відповідні ухвали слідчого судді та суду про доступ до документів, у тому числі й банківських документів) просто втрачатиме такі документи. Оскільки реєстр, який складатиметься, не містить взаємозв'язків із кримінальним провадженням, тобто у його змісті не вказується, де зберігатимуться оригінали таких документів (адже відсутні законодавчі вимоги до такого реєстру, його форми та змісту). То ж можна вести мову про те, що особа, якій доручено виконати даний запобіжний захід, у довільній формі складає список документів, які вона вилучає, ставить свій підпис (це у ліпшому випадку, оскільки відсутня пряма вимога про це) і забирає оригінали документів (будь-яких – державного акта на право Вашої власності на землю на будинок, фінансово-господарську діяльність, кредитну справу клієнта). Після чого Вам довго доведеться їх відновлювати (оригінали), а можливо, під час такого відновлення дізнаєтесь, що Ви вже й не власник, або з ліпшого боку – Вам не потрібно сплачувати багатомільйонний кредит до банку, оскільки відсутні правостановлюючі документи, які засвідчують правові взаємовідносини між Вами та банком з приводу отримання Вами кредиту тощо.

Цікавим нововведенням є законодавче закріплення такого запобіжного заходу, як домашній арешт. Аналізуючи ст.ст. 176-178 та ст. 181 КПК України від 13.04.2012 року, можна зустріти казуси законодавчої техніки, пов'язаної із використанням слів, лексичне значення яких досить неоднозначне, як для його використання у законодавстві. Для прикладу, у відповідності до ч. 5 ст. 181 КПК України від 13.04.2012 року *працівники органу внутрішніх справ* з метою контролю за поведінкою підозрюваного, обвинува-

ченого, який перебуває під домашнім арештом, мають право з'являтися в житло цієї особи, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на неї зобов'язань, використовувати електронні засоби контролю (виділено нами – М.С.). З аналізу даної норми можна зробити висновок, що працівники міліції поки що невідомим широкому колу громадян *телепортуватимуться* із службових кабінетів чи з вулиці до житла осіб, стосовно яких застосовано такий запобіжний захід, як домашній арешт. Річ у тім, що порівнюючи такий зворот з іншими нормами КПК України від 13.04.2012 року, бачимо, що у подібних випадках, коли мова ведеться про доступ до житла, законодавець використовує такі лексичні звороти, як «проникнення до житла» (ст.ст. 233, 267 КПК України від 13.04.2012 року), «увійти до житла» (ст. 233 КПК України від 13.04.2012 року). Отже, вважаємо за доцільне внесення зміни до норми ст. 181 КПК України від 13.04.2012 року, а саме слова «з'являтися у житло» замінити на словосполучення «вільного входу до житла», що цілком відповідатиме вчинюваним діям працівників органів внутрішніх справ і слугуватиме логічності використання термінів і слів у законодавчій техніці під час удосконалення нормативно-правових актів.

Одна з найбільш поширених слідчих дій – це допит. Чинне законодавство України перебуває на сторожі прав, свобод та інтересів особистості, охорони її персональних даних. У КПК України від 28.12.1960 року містилося норма, яка прямо дозволяла під час допиту свідка так під час допиту свідка чи потерпілого, слідчий зобов'язаний був встановити наступні дані: прізвище, ім'я та по батькові свідка, його вік, громадянство, національність, освіта, місце роботи, рід занять або посада, місце проживання, а також відомості про його стосунки з обвинуваченим і потерпілим (ч. 1 ст. 170 КПК України від 28.12.1960 року). Аналогічно, відповідно до ч. 2 ст. 145 КПК України від 28.12.1960 року, під час допиту обвинуваченого встановлювалися такі дані: прізвище, ім'я та по батькові обвинуваченого, рік, місяць, день і місце його народження; громадянство, національність, освіта, сімейний стан, місце роботи, рід занять або посада, місце проживання, судимість обвинуваченого та інші відомості про нього, що виявляться необхідними за обставинами справи. Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 145 та ч. 1 ст. 170 КПК України від 28.12.1960 року, складався протокол з додержанням правил, зазначених у ст. 85 КПК України від

28.12.1960 року. Аналогічно й допит підозрюваного, який проводився з додержанням правил, визначених у ст. 145 КПК України від 28.12.1960 року.

Аналізуючи положення ст. 224 КПК України від 13.04.2012 року, якими регламентується загальний порядок проведення допиту, а також ст. 223 КПК України від 13.04.2012 року, норми якої визначають загальні вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій, доходимо висновку про те, що складення протоколу про допит не є обов'язковим. А отже, керуючись, знов-таки нормами ст. 103, 104 КПК України від 13.04.2012 року, побачимо, що така слідча дія, як допит, не обов'язково має фіксуватися у протоколі. Виходячи з положень ст. 103 КПК України від 13.04.2012 року, це може відбуватися на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії (п. 2 ч. 1 ст. 103). Також зазначимо, що згідно з нормами ст. 224 КПК України від 13.04.2012 року, у слідчого немає права на встановлення таких персональних даних, як громадянство, національність, освіта, місце роботи, рід занять або посада, а також відомості про його стосунки з обвинуваченим і потерпілим. Відповідно до правил оформлення протоколу (ст. 104 КПК України від 13.04.2012 року), протокол складається зі вступної частини, яка повинна містити відомості про всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, ати народження, місця проживання) (абзац 3 п. 1 ч. 3 ст. 104). Отже, доходимо висновку про те, що слідчий не має нормативно закріпленого положення вимагати інші відомості про допитувану особу, зокрема її громадянство, національність, освіта, місце роботи, рід занять або посада, у тому числі відомості про її перебування у виборних органах (депутат відповідної ради тощо).

Отже, зважаючи на конституційні положення ст. 6 Конституції України [4], де зазначено, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України, а також враховуючи положення ч. 6 ст. 9 КПК України від 13.04.2012 року де вказується, що у випадках, коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені ч. 1 ст. 7 цього Кодексу. Виходячи зі сказаного, у такому разі слідчий повинен керуватися положеннями саме ст. 7 КПК України від 13.04.2012 року, де першим, а очевидно й основним, принципом є верховенство пра-

ва, під яким у розумінні ст. 8 КПК України від 13.04.2012 року треба користуватися, що людина, її права та свободи визначаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Підтримуючи таку законодавчу позицію, наголосимо на тому, що слідчий не має права вимагати під час допиту надання таких персональних даних, як громадянство, національність, освіта, місце роботи, рід занять або посада, у тому числі відомості про її перебування у виборних органах (депутат відповідної ради тощо), знання мов тощо. Однак розроблені зразки процесуальних бланків, у тому числі й допиту, як і раніше, містять у собі вищевказані відомості, які були прямо передбачені ст.ст. 145, 170 КПК України від 28.12.1960 року. Звідси доходимо висновку про те, що кримінальне провадження набуває нового змісту відповідно до норм Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року, однак процесуальну форму хочемо залишити стару, яка напрацьована за нормами КПК України від 28.12.1960 року. Усе це може свідчити про одне: законодавець намагається наблизити кримінальне провадження до Європейських стандартів, а органи досудового розслідування, прокуратура, інші правоохоронні органи, які розробляють підзаконні нормативно-правові акти, не усвідомлюючи впроваджених законодавчих змін, спираючись винятково на засади власної доцільності, продовжують впроваджувати у правозастосовну практику процесуальну форму, яка не відповідає законодавчим нормам.

Наступне, на що хотілось би звернути увагу, – це протокол, як одна із форм фіксування кримінального провадження. Справа у тім, що під час порівняння норм КПК України від 28.12.1960 року та нині чинного КПК України від 13.04.2012 року, бачимо, що ст. 84 КПК України від 28.12.1960 року прямо вказувала на обов'язковість ведення протоколу при провадженні слідчих дій під час досудового слідства. Що ми маємо тепер? Навіть огляд (ст. 237 КПК України від 13.04.2012 року) не містить прямої вказівки про необхідність складання протоколу. Ст. 104 КПК України від 13.04.2012 року, як загальна норма щодо складання протоколу, у ч. 1 містить відсильну норму, яка говорить про те, що «у випадках, передбачених цим Кодексом, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі». Отже, можна дійти висновку про те, що слідчий, здійснивши огляд, за винятком тих випадків, коли маються заяви присутніх (ч. 4 ст. 237 КПК України від 13.04.2012 року) та вилу-

чення майна (речей і документів) (ч. 5 ст. 237 у сукупності із ч. 3 ст. 168 КПК України від 13.04.2012 року), зобов'язаний скласти відповідний протокол, у решті випадків – норми КПК України від 13.04.2012 року не передбачають прямої вказівки на складення такого протоколу.

У ст. 103 КПК України від 13.04.2012 року законодавець заклав прогресивну норму щодо альтернативних способів фіксування процесуальних дій під час кримінального провадження. Вважаємо, що в існуючих умовах фіксування процесуальних дій за допомогою технічних засобів зумовлює значні витрати, які не передбачені бюджетами відповідних органів (придбання відповідної техніки, матеріальних носіїв фіксації інформації (CD-диски, DVD-диски, інші носії інформації), у тому числі й пакувальні засоби для їх поміщення та зберігання тощо). Вважаємо за необхідне доповнити ст. 103 КПК України від 13.04.2012 року частиною 2, у якій дати вичерпний перелік слідчих та інших процесуальних дій, які мають обов'язково фіксуватися у протоколах. Разом з тим зазначимо, що інші процесуальні дії можуть фіксуватися як у протоколах, так і за допомогою безперервного відеозапису за рішенням слідчого, прокурора або на вимогу сторони кримінального провадження чи зацікавленої особи (наприклад, під час надання тимчасового доступу до речей і документів – їх володільця тощо)

У КПК України від 13.04.2012 року вдало підготовлено та впроваджено главу 9 «Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов». Так, ч. 1 ст. 128 КПК України від 13.04.2012 року вказує на те, що *особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння* (виділено нами – М.С.). начебто нічого нового, у порівнянні з нормами КПК України від 28.12.1960 року, а саме ст.ст. 28, 29, 50, де також зазначається, що особа, яка зазнала матеріальної шкоди від злочину, вправі при провадженні в кримінальній справі пред'явити до обвинуваченого або до осіб, що несуть матеріальну відповідальність за дії обвинуваченого, цивільний позов, який розглядається судом разом з кримінальною справою. За своєю суттю вказані норми

мало чим відрізняються. Однак, якщо провести паралелі з цивільним законодавством України (а цивільний позов у кримінальному провадженні є нічим іншим як елементом цивільного провадження, метою якого є спрощення процедури та наближення рішення до розгляду першопричини – вчинення винною особою злочину, у наслідок вчинення якого заподіяна шкода), слід звернути увагу на ст. 1177 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року (далі – ЦК України) [3], де прямо зазначається, що *майнова шкода, завдана майну фізичної особи внаслідок злочину, відшкодовується державою, якщо не встановлено особи, яка вчинила злочин, або якщо вона є неплатоспроможною. Умови та порядок відшкодування майнової шкоди, завданої майну фізичної особи, яка потерпіла від злочину, встановлюються законом* (виділено нами – М.С.). Звісно, до КПК України від 28.12.1960 року не були внесені ці прогресивні норми, пов'язані із відшкодуванням шкоди, завданої злочинцем, за рахунок держави, тим самим забезпечивши оперативність у відновленні прав, свобод та інтересів потерпілих від злочинних посягань. Однак вважаємо, що під час прийняття 13 квітня 2012 року Кримінального процесуального кодексу України, норму ст. 1177 ЦК України слід було б врахувати у повному об'ємі, у тому числі передбачити порядок компенсації шкоди, заподіяної потерпілому, а не лише послатися на це у ч. 3 ст. 127 КПК України від 13.04.2012 року, де прописати, що шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

Вважаємо, що відповідна глава 9 мала б розкрити порядок такої компенсації за рахунок коштів Державного бюджету України, а вже заявлення цивільного позову у кримінальному провадженні мало б стати прерогативою прокуратури, яка мала б діяти в інтересах держави та заявляти регресний позов до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, про відшкодування бюджетних коштів, зокрема в умовах, коли прокуратурі суттєво розширені права участі у кримінальному провадженні. Тобто був би створений механізм державних гарантій та державного захисту постраждалих від кримінальних правопорушень, відшкодування потерпілим заподіяної шкоди внаслідок учинення кримінальних правопорушень за рахунок держави.

Висновки. Підсумовуючи сказане, хочеться зауважити, що зупинитися на всіх проблемних питаннях, пов'язаних із застосуванням норм

КПК України від 13.04.2012 року у межах однієї наукової статті практично неможливо. Оскільки прискіпливий аналіз 11 розділів та 614 статей вмістити у 10-15 сторінок практично неможливо та й недоцільно з огляду на його аналіз та обгрунтування. Нам хотілося суто розставити акценти на тому, що зупинятися на досягнутому не можна, чинні норми КПК України треба вдосконалювати, а вдосконалення, як відомо, не має меж. Разом з тим, в окремі норми КПК України треба внести відповідні зміни якнайшвидше, оскільки це зумовлюється необхідністю ефективного та дієвого захисту прав, свобод та інтересів усіх учасників кримінального провадження, всіх осіб, які долучаються до нього (хоча законодавчо й не визнані, як учасники кримінального провадження). Проведення ж наукових дискусій із залученням фахівців органів, що здійснюють державні функції правореалізації та правозастосування, мають заповнити прогалини та колізії в нормах чинного КПК України та створити якісний фундамент для законодавчих ініціатив у Верховній Раді України.

Список літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 листопада 2012 року: (офіц. текст). – К.: Паливода А.В., 2012. – 382 с. – (Кодекси України).
2. Кримінальний кодекс України; Кримінально-процесуальний кодекс України станом на 20 травня 2008 р. / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – К.: Ін Юре, 2008. – 560 с.
3. Цивільний кодекс України: за станом на 31 травня 2007 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2007. – 288 с.
4. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Право, Українська Правнича Фундація, 1996. – 64 с.
5. Маляренко В. Т. Реформування кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: Теорія, історія і практика / В. Т. Маляренко. – К.: Ін Юре, 2004. – 544 с.
6. Лобойко Л.М. Методи правового регулювання у кримінальному процесі України: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / Лобойко Леонід Миколайович. – Д., 2006. – 437 арк.
7. Нове у кримінально-процесуальному законодавстві України: навч. посібник для студ. юрид. спец. вищ. закладів освіти / Ю. М. Гроше-

вий [та ін.]; заг. ред. Ю. М. Грошевий; Академія правових наук України, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2002. – 160 с.

8. Нор В. Т. Судові та правоохоронні органи України [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобченко; за ред. В. Т. Нора; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К.: Ін Юре, 2010. – 237 с.

9. Нор В. Т. Використання непрямих доказів у кримінальному судочинстві України: монографія / В. Т. Нор, М. В. Багрій. – Т.: Пол-Інвест, 2011. – 205 с.

10. Зеленецький В. С. Дослідче провадження про вчинений злочин: наук.-практ. посіб. / В. С. Зеленецький. – Х.: Право, 2009. – 127 с.

11. Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовчої діяльності у сфері боротьби зі злочинністю в Україні: монографія / [Борисов, В. І., Зеленецький, В. С., Сібільова, Н. В. та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисова, В. С. Зеленецького. – Х.: Право, 2011. – 341 с.

12. Аленин Ю.П. К вопросу о введении суда присяжных в Украине/ Ю.П. Аленин // Актуа-

льні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – 2001. – Вип. 10. – с. 13-21.

13. Аленин Ю.П. К дискуссии о правовом статусе следователя в уголовном процессе Украины/ Ю.П. Аленин // Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи. Збірник наукових праць. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (16-17 квітня) / Відп. за вип. Поляков І.І. – Сімферополь: Кримнавчпед-держвидав, 2010. – с. 343-344.

14. Лобойко Л. М. Стадії кримінального процесу/ Л. М.Лобойко. – Дніпропетровськ: Юрид. акад. МВС, 2004. – 154 с.

15. Лук'янчиков Е. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів. Монографія Е. Д. Лук'янчиков. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. – 360 с.

16. Лук'янчиков Е. Д. Пред'явлення для впізнання. Навч. посібник. — Е. Д. Лук'янчиков, О. М. Моїсеев. – Макіївка: Графіті, 1998. – 160 с.

17. Лобойко Л. Новий Кримінально-процесуальний кодекс України: яку музику виконують його розробники Л. М. Лобойко Право України. – 2008. — №12. – С. 92-97.

Стаття надійшла до редколегії 03 березня 2014 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії М.К. Якимчуком.

М.А. Самбор

The Criminal Procedural Code of Ukraine: needs improvement

Summary

The article analyzes the specific provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine on April 13, 2012. The author conducted historical and legal analysis of individual procedures. The study highlighted the problematic aspects of the provisions of the current Code of Ukraine and the proposed optimal solutions. The results of the analysis of the author proposed amendments to the Criminal Procedural Code of Ukraine.

Key words: Criminal Procedure Code of Ukraine, criminal proceedings, minutes, protect the rights and freedoms of the criminal proceedings, proceedings, legal regulation of criminal proceedings.

Н.А. Самбор

Уголовный процессуальный кодекс Украины требует усовершенствования

Аннотация

Статья посвящена анализу отдельных норм Уголовного процессуального кодекса Украины от 13 апреля 2012 года. Проведен историко-правовой анализ развития отдельных процессуальных норм. Выделены проблемные аспекты положений действующего УПК Украины, а также предложены оптимальные пути их решения. Предлагаются изменения и дополнения к действующему Уголовному процессуальному кодексу Украины.

Ключевые слова: Уголовный процессуальный кодекс Украины, уголовное производство, протокол, защита прав и свобод участников уголовного производства, процессуальные действия, правовое регулирование уголовного производства.